

Matka Pana a apokaliptyczne trzęsienia ziemi

Paweł Marek Mucha

Poznań

pablomarco@wp.pl <https://orcid.org/0000-0001-9926-6623>

Apokalipsa św. Jana wymienia różne kary, które mają spaść na ludzkość w czasach ostatecznych. Jedną z nich są apokaliptyczne trzęsienia ziemi. Pojęcie „trzęsienie ziemi” (σεισμός) pojawia się w Księdze Objawienia siedem razy (Flis, 2004; Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych, 2014):

6, 12: I ujrzałem: gdy otworzył pieczęć szóstą, stało się wielkie *trzęsienie ziemi* i słońce stało się czarne jak włosieny wór, a cały księżyc stał się jak krew.

8, 5: Anioł zaś wziął naczynie na żar, napełnił je ogniem z ołtarza i zrzucił na ziemię, a nastąpiły gromy, głosy, błyskawice, *trzęsienie ziemi*.

11, 13: W owej godzinie nastąpiło wielkie *trzęsienie ziemi* i runęła dziesiąta część miasta, i skutkiem *trzęsienia ziemi* zginęło siedem tysięcy osób. A pozostali ulegli przerażeniu i oddali chwałę Bogu nieba.

11, 19: Potem Świątynia Boga w niebie się otwarła, i Arka Jego Przymierza ukazała się w Jego Świątyni, a nastąpiły błyskawice, głosy, gromy, *trzęsienie ziemi* i wielki grad.

16, 18: I nastąpiły błyskawice i głosy, i gromy, i nastąpiło wielkie *trzęsienie ziemi*, jakiego nie było, odkąd jest człowiek na ziemi: takie *trzęsienie ziemi*, tak wielkie.

Tekst grecki Nowego Testamentu potwierdza tę ilość (Bachmann & Slaby, 1987; Kohlenberger, Goodrick, & Swanson, 1995; Moulton, Geden, & Marshall, 2002). Siedmiokrotne użycie pojęcia „trzęsienie ziemi” przez autora ostatniej księgi Nowego Przymierza mogło być nieprzypadkowe, gdyż liczba siedem ma w całej Biblii szczególne znaczenie (zob. występowanie liczby siedem w Biblii: Flis, 2004). Ta ilość mogła być jednak tylko skutkiem użycia przez autora Apokalipsy wzorów Janowych. Głównym celem św. Jana mogło być powiązanie apokaliptycznych trzęsień ziemi z Matką Pana. Obecność wzorów Janowych w Apokalipsie nie powinna zaskakiwać, gdyż według Tradycji Apokalipsa i Ewangelia według św. Jana są napisane przez tego samego autora

(Justyn, *Dialog*, 81, 4: PG 6, 669; Ireneusz, *Adversus haereses*, 4, 20, 11: PG 7, 1940–1941; *Fragment Muratoriego*; Tertulian, *Adversus Marcionem*, 3, 14; 4, 5: PL 2, 340, CSEL 47, 339; Antymarcjoński prolog do Ewangelii Łukasza).

Na łamach „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” ukazały się artykuły, w których została przedstawiona nowa interpretacja liczby 153 w J 21, 11 (Mucha, 2009, 2013). Ta tajemnicza liczba jest wartością numeryczną biblijnego wyrażenia μήτηρ κυρίου („Matka Pana”) z Ewangelii Łukasza 1, 43. Rozwiązanie to można łatwo znaleźć, posługując się Janowymi kluczami, które na podstawie analogii pomiędzy J 21, 2 a Łk 1, 43 pozwalają odczytać właściwe znaczenie liczby 153 (Mucha, 2013, s. 101–103):

Drugi wzór Janowy 5 + 2

W J 21, 2 jest *pięciu* uczniów, których tożsamość jest jasna, oraz *dwóch* uczniów, których nie da się w żaden sposób zidentyfikować.

W Łk 1, 43 jest wyrażenie składające się z *pięciu* wyrazów (ή μήτηρ τοῦ κυρίου μου), którego *dwa* słowa kluczowe (μήτηρ κυρίου) mają wartość numeryczną 153.

Pierwszy wzór Janowy 3 + 2

W J 21, 2 jest *trzech* uczniów wymienionych z imienia oraz *dwóch* innych, którzy nie są wymienieni z imienia, ale ich tożsamość można łatwo ustalić, gdyż są nazwani synami Zebedeusza.

Po opuszczeniu *trzech* mało istotnych słów z greckiego wyrażenia ή μήτηρ τοῦ κυρίου μου w Łk 1, 43 zostają *dwa* kluczowe słowa (μήτηρ κυρίου), których wartość numeryczna wynosi dokładnie 153.

Powyższe wzory zostały użyte przez Mateusza, Łukasza i Jana przy pisaniu Ewangelii (Mucha, 2013, s. 103–116). Także apokaliptyczne trzęsienia ziemi wydają się być rozmieszczone i skomponowane według tychże wzorów. Już pobieżna analiza występowania terminu „trzęsienie ziemi” w ostatniej księdze Nowego Testamentu odsłania znajomość tych kluczy i ich zastosowanie. Pojęcie σεισμός pojawia się w pięciu wersetach Apokalipsy (Nestle & Nestle, 2012)¹:

¹ Chociaż podział ksiąg Nowego Testamentu na rozdziały i wersety jest znacznie późniejszy niż sama redakcja tych ksiąg, to jednak pojęcie σεισμός pojawia się w jednostkach tekstu na tyle odrębnych, że na potrzeby tego artykułu można ograniczyć się do posługiwania się wersetami.

6, 12: Καί εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τήν σφραγίδα τήν ἕκτην, καί **σεισμός** μέγας ἐγένετο καί ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος καί ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα

8, 5: καί εἶληφεν ὁ ἄγγελος τόν λιβανωτὸν καί ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρός τοῦ θυσιαστηρίου καί ἔβαλεν εἰς τήν γῆν, καί ἐγένοντο βρονταί καί φωναί καί ἀστραπαί καί **σεισμός**.

11, 13: Καί ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο **σεισμός** μέγας καί τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσαν καί ἀπεκτάνθησαν ἐν **τῷ σεισμῷ** ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ καί οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καί ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.

11, 19: Καί ἠνοιγῆ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ καί ὠφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καί ἐγένοντο ἀστραπαί καί φωναί καί βρονταί καί **σεισμός** καί χάλαζα μεγάλη.

16, 18: καί ἐγένοντο ἀστραπαί καί φωναί καί βρονταί καί **σεισμός** ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς τηλικούτος **σεισμός** οὕτως μέγας.

W dwóch z nich dwukrotnie:

11, 13: Καί ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο **σεισμός** μέγας καί τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσαν καί ἀπεκτάνθησαν ἐν **τῷ σεισμῷ** ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ καί οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καί ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.

16, 18: καί ἐγένοντο ἀστραπαί καί φωναί καί βρονταί καί **σεισμός** ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς τηλικούτος **σεισμός** οὕτως μέγας.

Widać tutaj wyraźnie zastosowanie drugiego wzoru Janowego 5 + 2. Oprócz niego można łatwo dostrzec także pierwszy wzór Janowy 3 + 2. Są tutaj bowiem trzy wersety, w których pojęcie „trzęsienie ziemi” występuje pojedynczo oraz dwa wersety, w których to pojęcie zostało użyte dwukrotnie:

6, 12: Καί εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τήν σφραγίδα τήν ἕκτην, καί **σεισμός** μέγας ἐγένετο καί ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος καί ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα

8, 5: καί εἶληφεν ὁ ἄγγελος τόν λιβανωτὸν καί ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρός τοῦ θυσιαστηρίου καί ἔβαλεν εἰς τήν γῆν, καί ἐγένοντο βρονταί καί φωναί καί ἀστραπαί καί **σεισμός**.

11, 19: Καί ἠνοιγῆ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ καί ὠφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καί ἐγένοντο ἀστραπαί καί φωναί καί βρονταί καί **σεισμός** καί χάλαζα μεγάλη.

11, 13: Καί ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο **σεισμός** μέγας καί τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσαν καί ἀπεκτάνθησαν ἐν **τῷ σεισμῷ** ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ καί οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καί ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.

16, 18: καί ἐγένοντο ἀστραπαί καί φωναί καί βρονταί καί **σεισμός** ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς τηλικούτος **σεισμός** οὕτως μέγας.

Obecność pierwszego wzoru Janowego 3 + 2 jest pewna. Zauważyć można także:

- trzykrotne użycie słowa σεισμός (8, 5; 11, 13; 11, 19) i dwukrotne konstrukcji σεισμός μέγας (6, 12; 11, 13);
- trzykrotne użycie słowa σεισμός (8, 5; 11, 13; 11, 19) i dwukrotne konstrukcji σεισμός (ἐγένετο lub οὕτως) μέγας (16, 18)².

Co więcej, wielkość trzęsień ziemi potwierdza powyższe spostrzeżenia. Zauważyć można bowiem, że są one dopasowane do greckiego wyrażenia ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου z Łk 1, 43: za pierwszym, trzecim i piątym razem jest mowa o wielkim trzęsieniu ziemi, natomiast w drugim i czwartym mowa jest tylko o trzęsieniu ziemi, bez podkreślania jego wielkości:

ἡ – σεισμός μέγας (Ap 6, 12)

μήτηρ – σεισμός (Ap 8, 5)

τοῦ – σεισμός μέγας (Ap 11, 13)

κυρίου – σεισμός (Ap 11, 19)

μου – σεισμός μέγας (Ap 16, 18)

Jak widzimy, tam, gdzie nie ma μήτηρ κυρίου, jest σεισμός μέγας, a tam, gdzie jest μήτηρ κυρίου, jest tylko σεισμός. Autor Apokalipsy zdaje się sugerować, że obecność (wstawiennictwo) Matki Pana zmniejsza tę karę Bożą.

Odkrycie wzorów Janowych, które podkreślają godność Maryi jako Matki Bożej, rzuca nowe światło na apokaliptyczne trzęsienia ziemi³. Autor Księgi Objawienia nie tylko powiązał tę karę z Matką Pana, lecz nawet sugeruje, że Maryja ma wpływ na zmniejszenie tej kary. Rzuca to zatem także nowe światło na wielki znak, który ma się ukazać na niebie (Ap 12, 1) oraz na objawienia fatimskie, w których Matka Pana odgrywa szczególną rolę (Mucha, 2009, s. 299), a które przecież dotyczą czasów ostatecznych.

2 Takie podwójne zastosowanie wzoru Janowego 3 + 2 przypomina analogiczne z J 21: trzykrotnie pojawia się ἰχθὺς (J 21, 6. 8. 11) i dwukrotnie ἄρτος (J 21, 9. 13) oraz trzykrotnie ὀψάριον (J 21, 9. 10. 13) i dwukrotnie ἄρτος (J 21, 9. 13) – zob. Mucha, 2013, s. 115 (przypis 36).

3 Wykorzystanie wzorów Janowych w Księdze Objawienia oznacza także, że Apokalipsa musiała powstać później niż Ewangelia według św. Jana. Niniejszy artykuł jest pośrednio odpowiedzią na pracę Leszka Jańczuka, który na łamach tegoż czasopisma przedstawił datowanie Apokalipsy w świetle głosów tradycji – zob. Jańczuk, 2018.

Abstrakt

Matka Pana a apokaliptyczne trzęsienia ziemi

Pojęcie „trzęsienia ziemi” pojawia się w Apokalipsie siedem razy. Liczba siedem ma głębokie znaczenie w Biblii. Jednak siedmiokrotne występowanie pojęcia „trzęsienie ziemi” w Księdze Objawienia jest wynikiem użycia wzorów Janowych, które ujawniają godność Maryi jako „Matki Pana”. Ponadto, wielkość tych trzęsień ziemi odpowiada greckiemu wyrażeniu ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου (Łk 1, 43). Apokaliptyczne trzęsienia ziemi są więc wyraźnie powiązane z Matką Pana.

Słowa kluczowe: Apokalipsa; trzęsienie ziemi; wzór Janowy; Matka Pana

Abstract

The Mother of the Lord and Apocalyptic Earthquakes

The term “earthquake” appears in the Book of Revelation seven times. The number “seven” has great significance in the Bible. However, the sevenfold occurrence of the concept of “earthquake” in the Book of Revelation is a result of the use of John’s patterns, which reveal Mary’s dignity as “the Mother of the Lord.” Furthermore, the magnitude of these earthquakes corresponds to the Greek expression ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου (Luke 1 : 43). Thus apocalyptic earthquakes are evidently linked to the Mother of the Lord.

Keywords: Apocalypse; earthquake; John’s pattern; Mother of the Lord

References

- Bachmann, H., & Slaby, W. A. (Eds.). (1987). *Concordance to the Novum Testamentum Graece of Nestle-Aland, 26th edition, and to the Greek New Testament, 3rd. edition* (3rd ed.). Berlin–New York: Walter de Gruyter.
- Flis, J. (2004). *Konkordancja Starego i Nowego Testamentu do Biblii Tysiąclecia* (4th ed.). In *Prymasowska Seria Biblijna* (4th ed.). Warszawa: Vocatio.
- Jańczuk, L. (2018). Datowanie Apokalipsy w świetle głosów tradycji. *Ruch Biblijny i Liturgiczny*, 71(1), 37–52. <https://doi.org/10.21906/rbl.296>
- Kohlenberger, J. R., Goodrick, E. W., & Swanson, J. A. (1995). *The exhaustive concordance to the Greek New Testament*. Grand Rapids: Zondervan.
- Moulton, W. F., Geden, A. S., & Marshall, I. H. (Eds.). (2002). *Concordance to the Greek New Testament* (6th ed.). London–New York: T & T Clark.
- Mucha, P. M. (2009). Mother of the Lord and the 153 large fishes in John 21 : 11. *Ruch Biblijny i Liturgiczny*, 62(4), 297–301. <https://doi.org/10.21906/rbl.222>
- Mucha, P. M. (2013). What was the Origin of Number 153? *Ruch Biblijny i Liturgiczny*, 66(2), 101–125. <https://doi.org/10.21906/rbl.62>
- Nestle, E., & Nestle, E. (2012). *Novum Testamentum Graece* (28th ed.); B. Aland, K. Aland, J. Karavidopoulos, C. M. Martini, B. M. Metzger, & H. Strutwolf, eds.). Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych* (5th ed.). (2014). Poznań–Warszawa: Pallottinum.